Zbirka odločb sodne prakse

SODBA SODIŠČA (deseti senat)

z dne 13. februarja 2025*

„Predhodno odločanje – Varstvo potrošnikov – Potrošniške kreditne pogodbe – Direktiva 2008/48/ES – Člen 10(2) – Obveznost obveščanja – Efektivna obrestna mera – Sprememba nadomestil in provizij – Člen 23 – Nacionalni sistem sankcij – Načelo sorazmernosti“

V zadevi C-472/23,

katere predmet je predlog za sprejetje predhodne odločbe na podlagi člena 267 PDEU, ki ga je vložilo Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (okrajno sodišče glavnega mesta Varšava v Varšavi, Poljska) z odločbo z dne 21. junija 2023, ki je na Sodišče prispela 25. julija 2023, v postopku

Lexitor sp. z o.o.

proti

A. B. S.A.,

SODIŠČE (deseti senat),

v sestavi D. Gratsias, predsednik senata, I. Jarukaitis, predsednik četrtega senata, in Z. Csehi (poročevalec), sodnik,

generalna pravobranilka: L. Medina,

sodni tajnik: A. Calot Escobar,

na podlagi pisnega postopka,

ob upoštevanju stališč, ki so jih predložili:

– za Lexitor sp. z o.o. K. Danielak, radca prawny,

– za A. B. S.A. M. Kobus, M. Malciak, K. Trzaskowski in W. J. Wandzel, adwokaci,

– za poljsko vlado B. Majczyna in S. Żyrek, agenta,

– za Evropsko komisijo P. Ondrůšek in M. Owsiany-Hornung, agenta,

* Jezik postopka: poljščina.

na podlagi sklepa, sprejetega po opredelitvi generalne pravobranilke, da bo v zadevi razsojeno brez sklepnih predlogov,

izreka naslednjo

Sodbo

1 Predlog za sprejetje predhodne odločbe se nanaša na razlago člena 10(2)(g) in (k) ter člena 23 Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS (UL 2008, L 133, str. 66).

2 Ta predlog je bil vložen v okviru spora med družbo Lexitor sp. z o.o. kot prevzemnico pravic potrošnika in družbo A. B. S.A. (v nadaljevanju: banka) glede zahtevka za vračilo zneska, ki pomeni obresti in stroške, ki jih je ta potrošnik plačal na podlagi potrošniške kreditne pogodbe, ki jo je sklenil z banko.

Pravni okvir

Pravo Unije

Direktiva 2008/48

3 V uvodnih izjavah 6, 8, 9, 19, 31, 32 in 47 Direktive 2008/48 je navedeno:

„(6) Notranji trg v skladu s Pogodbo obsega območje brez notranjih meja, v katerem sta zagotovljena prost pretok blaga in storitev ter pravica do ustanavljanja. Razvoj bolj preglednega in učinkovitega kreditnega trga v območju brez notranjih meja je nujen za spodbujanje razvoja čezmejnih dejavnosti.

[…]

(8) Pomembno je, da trg ponudi zadostno raven varstva potrošnikov, da si zagotovi njihovo zaupanje. Tako lahko deluje prost pretok kreditnih ponudb v optimalnih pogojih za tiste, ki kredit ponujajo, kot tudi za prosilce, z ustreznim upoštevanjem specifičnega položaja v posameznih državah članicah.

(9) Polna uskladitev je potrebna zato, da se vsem potrošnikom v Skupnosti zagotovi visoka in primerljiva raven varovanja njihovih interesov in se vzpostavi pravi notranji trg. Državam članicam se torej ne bi smelo dovoliti, da obdržijo ali uvedejo druge nacionalne določbe kot tiste, določene s to direktivo. V primerih, ko ne obstajajo takšne usklajene [harmonizirane] določbe, bi se morale države članice same odločiti, ali bodo obdržale ali sprejele nacionalno zakonodajo. […]

[…]

(19) Da bi se potrošniki lahko odločali ob polnem poznavanju dejstev, bi morali še pred sklenitvijo kreditne pogodbe dobiti ustrezne podatke, ki jih lahko potrošnik odnese s seboj in preuči, o pogojih in stroških kredita ter svojih obveznostih. Za zagotovitev kar največje preglednosti in primerljivosti ponudb bi morali ti podatki vsebovati predvsem strošek [EOM] za ta kredit, ki bi jo bilo treba v vsej Skupnosti določiti na enak način. […]

[…]

(31) Da bi potrošniku omogočili poznavanje svojih pravic in obveznosti iz kreditne pogodbe, bi morala ta na jasen in jedrnat način vsebovati vse potrebne informacije.

(32) Za zagotovitev popolne preglednosti bi bilo treba potrošnika seznaniti z informacijami o posojilni obrestni meri tako v predpogodbeni fazi kot tudi ob sklenitvi kreditne pogodbe. V času trajanja pogodbenega razmerja je treba potrošnika tudi obveščati o spremembah spremenljive posojilne obrestne mere in posledičnih spremembah plačil. […]

[…]

(47) Države članice bi morale predpisati pravila za kazni za kršitve nacionalnih določb, sprejetih v skladu s to direktivo, in zagotoviti njihovo izvajanje. Čeprav izbira kazni ostaja v pristojnosti držav članic, bi morale biti predpisane kazni učinkovite, sorazmerne in odvračilne.“

4 Člen 3 te direktive, naslovljen „Opredelitev pojmov“, določa:

„V tej direktivi se uporabljajo naslednje opredelitve:

[…]

(g) ‚skupni stroški kredita za potrošnika‘ pomeni vse stroške, vključno z obrestmi, provizijami, davki in vsemi drugimi vrstami pristojbin, ki jih mora potrošnik plačati v zvezi s kreditno pogodbo in ki so dajalcu kredita znani, razen notarskih stroškov; stroški, povezani s pomožnimi storitvami v zvezi s kreditno pogodbo, zlasti zavarovalne premije, so tudi vključeni, če je sklenitev dodatne storitvene pogodbe obvezna že za samo pridobitev kredita ali pod pogoji, ki se tržijo;

[…]

1. ‚[EOM]‘ pomeni skupne stroške kredita za potrošnika, izražene kot letni odstotek skupnega zneska kredita, po potrebi vključno s stroški iz člena 19(2);

[…].“

5 Člen 10 navedene direktive, naslovljen „Informacije, ki se morajo vključiti v kreditne pogodbe“, v odstavku 2 določa:

„Kreditna pogodba jasno in jedrnato navaja:

[…]

g) [EOM] in skupni znesek, ki ga mora plačati potrošnik, izračunan ob sklenitvi kreditne pogodbe; navedejo se vse predpostavke, uporabljene za izračun navedenih obresti;

[…]

k) po potrebi stroške vzdrževanja enega ali več računov za vodenje plačilnih transakcij in črpanj, razen če je odprtje računa neobvezno, skupaj s stroški uporabe plačilnih sredstev tako za plačilne transakcije kot za črpanja, ter vse druge stroške, ki izhajajo iz kreditne pogodbe, in pogoje, pod katerimi se lahko ti stroški spremenijo;

[…].“

6 Člen 19 iste direktive, naslovljen „Izračun [EOM]“, v odstavkih od 1 do 3 določa:

„(1) [EOM], ki je na letni osnovi enaka trenutni vrednosti vseh prihodnjih ali obstoječih obveznosti (črpanj, odplačil in stroškov), o katerih sta se dajalec kredita in potrošnik dogovorila, se izračuna v skladu z matematično formulo iz dela I Priloge I.

(2) Za namen izračuna [EOM] se določijo celotni stroški kredita potrošniku, razen kateri koli stroški, ki jih potrošnik plača za neizpolnjevanje katerih koli obveznosti iz kreditne pogodbe, in stroški, razen nakupne cene, ki jih mora za blago ali storitve plačati ne glede na to, ali gre za kreditno ali gotovinsko transakcijo.

Stroški vodenja računa, na katerem se evidentirajo plačilne transakcije in črpanja, stroški uporabe plačilnih sredstev za plačilne transakcije in črpanja ter drugi stroški v zvezi s plačilnimi transakcijami se vključijo v skupne stroške kredita potrošniku, razen če je odprtje računa neobvezno in so stroški računa jasno in ločeno prikazani v kreditni pogodbi ali kateri koli drugi pogodbi, sklenjeni s potrošnikom.

(3) Izračun [EOM] temelji na predpostavki, da je kreditna pogodba veljavna do dogovorjenega roka ter da dajalec kredita in potrošnik izpolnita svoje obveznosti pod pogoji in do datumov iz kreditne pogodbe.“

7 Člen 23 Direktive 2008/48, naslovljen „Kazni“, določa:

„Države članice sprejmejo pravila glede kazni, ki veljajo v primeru kršitve nacionalnih predpisov, sprejetih na podlagi te direktive, in vse potrebne ukrepe za zagotovitev izvrševanja teh kazni. Predpisane kazni morajo biti učinkovite, sorazmerne in odvračilne.“

Direktiva 93/13/EGS

8 Člen 6(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah (UL, posebna izdaja v slovenščini, poglavje 15, zvezek 2, str. 288) določa:

„Države članice določijo, da nepošteni pogoji, uporabljeni v pogodbi, ki jo s potrošnikom sklene prodajalec ali ponudnik, kakor je določeno z nacionalnim pravom, niso zavezujoči za potrošnika in da pogodba še naprej zavezuje obe stranki na podlagi teh pogojev, če je nadaljnji obstoj mogoč brez nepoštenih pogojev.“

Poljsko pravo

Zakon o potrošniških kreditih

9 Z ustawa o kredycie konsumenckim (zakon o potrošniških kreditih) z dne 12. maja 2011 (Dz. U. 2011, št. 126, pozicija 715) v različici, ki se uporablja za spor o glavni stvari (v nadaljevanju: zakon o potrošniških kreditih), je bila Direktiva 2008/48 prenesena v poljski pravni red.

10 Člen 30(1) zakona o potrošniških kreditih določa:

„V pogodbi o potrošniškem kreditu se ob upoštevanju členov od 31 do 33 navedejo:

[…]

(7) [EOM] in skupni znesek, ki ga mora odplačati potrošnik, določen ob sklenitvi pogodbe o potrošniškem kreditu, skupaj z vsemi predpostavkami, uporabljenimi pri njunem izračunu;

[…]

(10) podatki o drugih stroških, ki jih mora potrošnik plačati v zvezi s potrošniško kreditno pogodbo, zlasti o nadomestilih, vključno z nadomestili za vzdrževanje enega ali več računov za vodenje plačilnih transakcij in črpanj, skupaj z nadomestili za uporabo plačilnih sredstev tako za plačilne transakcije kot za črpanja, provizijah, maržah ter stroških pomožnih storitev, zlasti zavarovanj, če jih kreditodajalec pozna, in pogoje, pod katerimi se lahko ti stroški spremenijo;

[…].“

11 Člen 45(1) tega zakona določa:

„Če dajalec kredita krši člen 29(1), člen 30(1), točke od 1 do 8, 10, 11 in od 14 do 17, člene od 31 do 33, 33a in od 36a do 36c, potrošnik, po tem ko dajalcu kredita predloži pisno izjavo, odplačuje kredit brez obresti in drugih stroškov kredita, ki pripadajo dajalcu kredita, v roku in na način, dogovorjen v pogodbi.“

Zakon o civilnem zakoniku

12 Člen 385^1(1) in (2) ustawa – Kodeks cywilny (zakon o civilnem zakoniku) z dne 23. aprila 1964 (Dz. U. št. 16, pozicija 93), v različici, ki se uporablja v sporu o glavni stvari, določa:

„(1) Pogoji potrošniške pogodbe, ki niso bili posamično dogovorjeni, za potrošnika niso zavezujoči, če se z njimi določajo njegove pravice in obveznosti na način, ki je v nasprotju z dobrimi običaji in s katerim se grobo posega v njegove interese (nedopustna pogodbena določila). To ne velja za pogoje, ki se nanašajo na glavne obveznosti pogodbenih strank, zlasti tiste, ki se nanašajo na ceno ali plačilo, če je njihovo besedilo nedvoumno.

(2) Če pogodbeni pogoj v skladu z odstavkom 1 potrošnika ne zavezuje, pogodba pogodbeni stranki zavezuje v preostalem delu.“

Spor o glavni stvari in vprašanja za predhodno odločanje

13 Lexitor, družba za izterjavo dolgov, je prevzemnik pravic potrošnika, ki je z banko sklenil kreditno pogodbo za znesek 40.000 poljskih zlotov (PLN) (približno 9050 EUR) (v nadaljevanju: zadevna pogodba). Poleg zneska te glavnice je moral potrošnik banki vrniti tudi pogodbene obresti v višini 19.985,07 PLN (približno 4520 EUR) in provizijo v višini 4893,38 PLN (približno 1100 EUR). EOM, navedena v zadevni pogodbi, je znašala 11,18 %.

14 V skladu z določbami zadevne pogodbe je lahko banka iz naslova transakcij, povezanih z obdelavo kredita in spremembo pogojev te pogodbe, zaračunala nadomestila in provizije v skladu z določbami navedene pogodbe in dokumenta, ki je bil njen del, z naslovom „Sprememba nadomestil in provizij [banke] za posamezne stranke“ (v nadaljevanju: tarifa). Tako je po eni strani v skladu z zadevno pogodbo do zvišanja nadomestil in provizij lahko prišlo v primeru nastopa vsaj enega od pogojev, naštetih v tej pogodbi, kot so sprememba minimalne plače in ravni kazalnikov, ki jih je objavil Główny Urząd Statystyczny (centralni statistični urad, Poljska), zlasti v zvezi z inflacijo, povprečnimi mesečnimi plačili v poslovnem sektorju in gibanjem cen energije, telekomunikacij, poštnih storitev, medbančnih predpisov in obrestnih mer, ki jih je določila Narodowy Bank Polski (nacionalna banka Poljske), gibanje cen storitev in transakcij, ki jih banka uporablja pri opravljanju različnih bančnih in nebančnih dejavnosti, razvoj obsega ali oblike storitev, ki jih zagotavlja banka (vključno s spremembami ali dodajanjem nove funkcije upravljanja določenega produkta), spremembe davčnih in/ali računovodskih pravil, ki jih uporablja banka, spremembe ali sprejetje novih sodnih odločb, upravnih odločb in priporočil pristojnih organov, vključno s Komisja Nadzoru Finansowego (komisija za finančni nadzor, Poljska), če bi te spremembe vplivale na stroške, ki jih ima banka pri izvajanju navedene pogodbe.

15 Po drugi strani so bili v tarifi v obliki preglednice podrobno navedeni zneski administrativnih stroškov, kot so tisti v zvezi z izdajo bančnega obvestila, potrdila, zgodovine kreditnega računa v višini 50 PLN (približno 12 EUR) ali stroški korespondence s stranko, vključno z opomini in vabili v višini 4,20 PLN na dopis (približno 1 EUR), ter zneski pošiljanja pošte s povratnico v višini 6,20 PLN na dopis (približno 1,5 EUR). V tarifi so bila navedena tudi nekatera enkratna nadomestila, povezana z izplačilom zneska kredita, ki so bila dolgovana samo enkrat in niso bila pobrana (stroški, določeni na „0“), ter nadomestila za sklenitev aneksa v višini 50 PLN (približno 12 EUR) in nadomestila za to, da naročena gotovina za plačilo v poljskih zlotih ni bila prevzeta (v višini 0,3 % zneska, ki ni bil pobran, najmanj100 PLN, približno 24 EUR).

16 Tarifa je poleg tega določala, da se lahko nadomestila in provizije spremenijo največ štirikrat letno, ne da bi jih bilo mogoče zvišati za več kot 200 % njihovega dotedanjega zneska. Poleg tega je tarifa določala, da se višina zadevnih nadomestil ali provizij lahko spremeni najpozneje v šestih mesecih po nastopu pogoja, ki omogoča uvedbo te spremembe, in da se pri določanju stopenj nadomestil ali provizij za dejavnosti, za katere banka doslej ni zaračunavala nobenih nadomestil ali provizij, ter za nove produkte ali storitve upoštevajo stopnja delovne intenzivnosti opravljenih poslov in višina stroškov, ki jih ima banka.

17 Iz predloga za sprejetje predhodne odločbe je razvidno, da je banka med izvajanjem zadevne pogodbe obresti zaračunavala ne le od zneska kredita, ki je bil dejansko izplačan potrošniku, temveč tudi od zneskov, izposojenih za stroške kredita. Kot poudarja predložitveno sodišče, če bi bile obresti izračunane samo na podlagi zneska izplačanega kredita, bi bila EOM nižja od tiste, ki je navedena v kreditni pogodbi.

18 V tem okviru je družba Lexitor od banke na podlagi člena 45 zakona o potrošniških kreditih zahtevala plačilo zneska 12.905,80 PLN (približno 2900 EUR), ki je ustrezal znesku obresti in stroškov, ki jih je ta potrošnik plačal na podlagi zadevne pogodbe, skupaj z obrestmi. Ker ni uspela, je vložila tožbo pri Sąd Rejonowy dla m.st. Warszawy w Warszawie (okrajno sodišče glavnega mesta Varšava v Varšavi, Poljska), ki je predložitveno sodišče.

19 Družba Lexitor v utemeljitev svojega predloga navaja, da je banka ob sklenitvi zadevne pogodbe kršila določbe zakona o potrošniških kreditih, ki se nanašajo na obveznost obveščanja potrošnika, zlasti člena 30(1), točka 7, tega zakona, s katerim je bil v poljski pravni red prenesen člen 10(2)(g) Direktive 2008/48, ker je bila EOM, navedena v zadevni pogodbi, previsoka. Banka naj bi kršila tudi člen 30(1), točka 10, tega zakona, s katerim je v poljsko pravo prenesen člen 10(2)(k) te direktive, ker so bili v zadevni pogodbi navedeni le pogoji, pod katerimi se lahko stroški, povezani z izvajanjem te pogodbe, zvišajo, in nekateri mehanizmi zvišanja teh stroškov.

20 Predložitveno sodišče postavlja dve vrsti vprašanj. Na eni strani se s prvima dvema vprašanjema v bistvu sprašuje, ali je treba člen 10(2)(g) in (k) Direktive 2008/48 razlagati tako, da položaj, obravnavan v zadevi, ki jo obravnava, dejansko pomeni neizpolnitev obveznosti obveščanja, ki jo ima banka na podlagi te določbe. Meni namreč, da pogoj iz pogodbe o potrošniškem kreditu, ki dajalcu kredita omogoča, da prejme obresti ne le na znesek dejansko izplačanega kredita, ampak tudi na stroške kredita, ki jih je dolžan plačati potrošnik, pomeni nepošten pogoj v smislu Direktive 93/13. Ker v skladu s členom 6(1) te direktive in členom 385^1 zakona o civilnem zakoniku v različici, ki se uporablja v sporu o glavni stvari, tak pogoj za potrošnika ni zavezujoč, ga ne bi bilo treba upoštevati pri izračunu EOM, tako da je bila obrestna mera, ki je bila navedena v zadevni pogodbi, napačna, ker je bila previsoka, saj je bila izračunana na podlagi ugotovitve, da je treba obresti izračunati tudi na stroške kredita, ki bremenijo potrošnika.

21 Po drugi strani se predložitveno sodišče v zvezi s členom 10(2)(k) Direktive 2008/48 sprašuje, ali je zgolj naštevanje okoliščin, v katerih lahko pride do zvišanja stroškov, povezanih z izvrševanjem kreditne pogodbe, in navedbo nekaterih mehanizmov zvišanja teh stroškov mogoče šteti za zadostna za izpolnitev zahteve iz te določbe, in če je odgovor nikalen, ali je mogoče nezadostno informacijo šteti za neobstoj informacije, ki bi upravičeval uporabo kazni na podlagi člena 23 te direktive.

22 Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem sprašuje, ali je mogoče kazen, ki je bila v nacionalno pravo uvedena na podlagi člena 23 Direktive 2008/48, šteti za sorazmerno, če ne glede na vrsto kršitve obveznosti zagotavljanja informacij privede do tega, da za kredit ni treba plačati obresti in stroškov, določenih v kreditni pogodbi, in če ni mogoče uporabiti nobene druge kazni, ki bi bila manj omejujoča in morda bolj sorazmerna.

23 V teh okoliščinah je Sąd Rejonowy dla m. st. Warszawy w Warszawie (okrajno sodišče glavnega mesta Varšava v Varšavi) prekinilo odločanje in Sodišču v predhodno odločanje predložilo ta vprašanja:

„1. Ali je treba člen 10(2)(g) [Direktive 2008/48] v povezavi z uvodnimi izjavami 6, 8 in 31 te direktive razlagati tako, da v primeru, v katerem je glede na ugotovitev, da so nekatera določila pogodbe o potrošniškem kreditu nepoštena, [EOM], ki jo je pri sklenitvi pogodbe navedel dajalec kredita, višja, kot če se šteje, da nepošteni pogodbeni pogoj potrošnika ne zavezuje, dajalec kredita ni izpolnil svoje obveznosti iz te določbe?

2. Ali je treba člen 10(2)(k) [Direktive 2008/48] v povezavi z uvodnimi izjavami 6, 8 in 31 te direktive razlagati tako, da je dovolj, da je potrošnik obveščen o tem, kako pogosto, v kakšnih primerih in za kakšen maksimalen odstotek se lahko povečajo nadomestila v zvezi z izvajanjem pogodbe, čeprav potrošnik ne more preveriti obstoja takšnega položaja in se lahko nadomestilo posledično podvoji?

3. Ali je treba člen 23 [Direktive 2008/48] v povezavi z uvodnimi izjavami 6, 8, 9 in 47 te direktive razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki za kršitev obveznosti informiranja, ki je naložena dajalcu kredita, določa le eno sankcijo ne glede na stopnjo kršitve obveznosti informiranja in njenega vpliva na morebitno odločitev potrošnika glede sklenitve kreditne pogodbe, pri čemer ta sankcija učinkuje tako, da je kredit brezobresten in brezplačen?“

Vprašanja za predhodno odločanje

Prvo vprašanje

24 Predložitveno sodišče s prvim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 10(2)(g) Direktive 2008/48 razlagati tako, da dejstvo, da je v kreditni pogodbi navedena EOM, ki se izkaže za precenjeno, ker so nekateri pogoji te pogodbe pozneje razglašeni za nepoštene v smislu člena 6(1) Direktive 93/13 in zato za potrošnika niso zavezujoči, pomeni kršitev obveznosti zagotavljanja informacij iz te določbe Direktive 2008/48.

25 Za odgovor na to vprašanje je treba najprej opozoriti, da se s členom 10(2) Direktive 2008/48 izvaja popolna harmonizacija elementov, ki morajo biti obvezno vključeni v kreditno pogodbo (sodba z dne 21. marca 2024, Profi Credit Bulgaria (Pomožne storitve h kreditni pogodbi), C-714/22, EU:C:2024:263, točka 50 in navedena sodna praksa).

26 Natančneje, člen 10(2)(g) Direktive 2008/48 določa, da se v kreditni pogodbi jasno in jedrnato navedeta EOM in skupni znesek, ki ga mora plačati potrošnik, izračunana ob sklenitvi kreditne pogodbe.

27 EOM je v členu 3(i) Direktive 2008/48 opredeljena kot „skupn[i] strošk[i] kredita za potrošnika, izražen[i] kot letni odstotek skupnega zneska kredita, po potrebi vključno s stroški iz člena 19(2)“. V skladu s členom 19(1) te direktive se EOM izračuna v skladu z matematično formulo iz dela I Priloge I k tej direktivi.

28 V zvezi s tem je treba opozoriti, da je bila Direktiva 2008/48 sprejeta z dvojnim ciljem, in sicer da se vsem potrošnikom v Evropski uniji zagotovi visoka in enakovredna raven varovanja njihovih interesov in da se olajša vzpostavitev dobro delujočega notranjega trga potrošniških kreditov. Iz uvodne izjave 19 te direktive izhaja, da je njen namen med drugim zagotoviti, da lahko potrošnik pred sklenitvijo kreditne pogodbe dobi ustrezne podatke, ki se nanašajo predvsem na EOM v celotni Uniji in mu omogočajo primerjavo teh obrestnih mer (sodba z dne 19. decembra 2019, Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, točka 28 in navedena sodna praksa).

29 Sodišče je že poudarilo, da je EOM – kot skupni strošek kredita v obliki obrestne mere, izračunane na podlagi enkratne matematične formule – za potrošnika bistvenega pomena. Ta obrestna mera namreč potrošniku omogoča, da z ekonomskega vidika oceni obseg obveznosti, ki izhajajo iz sklenitve kreditne pogodbe (sodba z dne 19. decembra 2019, Home Credit Slovakia, C-290/19, EU:C:2019:1130, točka 29 in navedena sodna praksa).

30 Sodišče je zlasti ob upoštevanju tega bistvenega pomena EOM za potrošnika pojasnilo, da navedba EOM, ki ne odraža natančno vseh stroškov iz člena 3(g) Direktive 2008/48, potrošniku odvzema možnost, da določi obseg svoje obveznosti enako kot neobstoj navedbe te obrestne mere (glej v tem smislu sodbo z dne 21. marca 2024, Profi Credit Bulgaria (Pomožne storitve h kreditni pogodbi), C-714/22, EU:C:2024:263, točka 55).

31 Iz preudarkov, navedenih v točkah od 26 do 30 te sodbe, je razvidno, da je treba člen 10(2)(g) Direktive 2008/48 razlagati tako, da obveznost jasne in jedrnate navedbe EOM v kreditni pogodbi ne more biti omejena na to, da je ne podceni, saj je lahko napačna navedba EOM načeloma tudi v njeni precenjenosti.

32 Priznanje, da je v kreditni pogodbi lahko navedena precenjena EOM, bi namreč lahko tej navedbi odvzelo praktično uporabnost za potrošnika in s tem ogrozilo uresničitev cilja, ki mu sledi obveznost iz člena 10(2)(g) Direktive 2008/48, kot ta cilj izhaja iz sodne prakse, navedene v točkah 28 in 29 te sodbe.

33 Po tem pojasnilu je treba ugotoviti, da je v obravnavanem primeru iz predloga za sprejetje predhodne odločbe razvidno, da predložitveno sodišče izhaja iz premise – pri čemer Sodišču ne predlaga potrditve njene utemeljenosti – da je treba v skladu s členom 6(1) Direktive 93/13 uporabo dela pogojev iz zadevne pogodbe zaradi njihove nepoštenosti zavrniti, tako da je EOM, izračunana brez upoštevanja teh pogojev, nižja od tiste, ki je bila prvotno navedena v navedeni pogodbi.

34 V zvezi s tem je treba opozoriti, da člen 19(3) Direktive 2008/48 določa, da izračun EOM temelji na predpostavki, da kreditna pogodba ostane veljavna za dogovorjeno obdobje ter da dajalec kredita in potrošnik izpolnita svoje obveznosti v skladu s pogoji in v rokih, določenih v tej pogodbi.

35 Iz tega izhaja, da je obveznost navedbe EOM iz člena 10(2)(g) te direktive izpolnjena, če EOM, navedena v zadevni pogodbi, ustreza EOM, ki se v skladu z matematično formulo iz dela I Priloge I k navedeni direktivi izračuna na podlagi „skupnih stroškov kredita za potrošnika“ v smislu člena 3(g) navedene direktive, ki vključujejo stroške, ki jih mora potrošnik plačati v skladu s pogoji te pogodbe, vključno s tistimi, ki se pozneje izkažejo za nepoštene in za potrošnika niso zavezujoči.

36 Glede na vse zgoraj navedene preudarke je treba na prvo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 10(2)(g) Direktive 93/13 razlagati tako, da dejstvo, da je v kreditni pogodbi navedena EOM, ki se izkaže za precenjeno, ker so nekateri pogoji te pogodbe pozneje razglašeni za nepoštene v smislu člena 6(1) Direktive 93/13 in zato za potrošnika niso zavezujoči, ne pomeni kršitve obveznosti zagotavljanja informacij iz te določbe Direktive 2008/48.

Drugo vprašanje

37 Predložitveno sodišče z drugim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 10(2)(k) Direktive 2008/48 razlagati tako, da to, da so v kreditni pogodbi naštete nekatere okoliščine, ki lahko povzročijo povečanje stroškov, povezanih z izvajanjem pogodbe, ne da bi potrošnik lahko preveril njihov nastanek in njihov vpliv na te stroške, pomeni kršitev obveznosti zagotavljanja informacij iz te določbe.

38 V zvezi s tem je treba opozoriti, da morajo biti v skladu s členom 10(2)(k) Direktive 2008/48 v kreditni pogodbi poleg stroškov vzdrževanja enega ali več računov za vodenje plačilnih transakcij in črpanj ter stroškov uporabe plačilnih sredstev jasno in jedrnato navedeni tudi vsi drugi stroški, ki izhajajo iz pogodbe, in pogoji, pod katerimi se ti stroški lahko spremenijo.

39 Iz člena 10(2) Direktive 2008/48 v povezavi z uvodno izjavo 31 te direktive izhaja, da je zahteva, da se v kreditni pogodbi, sestavljeni na papirju ali drugem trajnem nosilcu podatkov, jasno in jedrnato navedejo elementi iz te določbe, potrebna, da se lahko potrošnik seznani s svojimi pravicami in obveznostmi (sodba z dne 21. decembra 2023, BMW Bank in drugi, C-38/21, C-47/21 in C-232/21, EU:C:2023:1014, točka 233 in navedena sodna praksa).

40 Za ustrezno izpolnitev te pogodbe in zlasti za uveljavljanje pravic potrošnikov je potrebno, da potrošnik pozna in dobro razume elemente, ki jih mora kreditna pogodba obvezno vsebovati v skladu s členom 10(2) Direktive 2008/48 (sodba z dne 21. decembra 2023, BMW Bank in drugi, C-38/21, C-47/21 in C-232/21, EU:C:2023:1014, točka 234 in navedena sodna praksa).

41 Da bi se omogočilo to dobro razumevanje navedenih elementov ob spoštovanju zahteve po jasnosti iz člena 10(2) Direktive 2008/48, informacija, zagotovljena v kreditni pogodbi, torej ne sme vsebovati kakršnega koli protislovja, ki bi lahko povprečnega potrošnika, ki je normalno obveščen ter razumno pozoren in preudaren, objektivno zavedlo glede obsega njegovih pravic in obveznosti na podlagi navedene pogodbe (sodba z dne 21. decembra 2023, BMW Bank in drugi, C-38/21, C-47/21 in C-232/21, EU:C:2023:1014, točka 235 in navedena sodna praksa).

42 Natančneje, za izpolnitev zahteve, da morajo biti pogodbeni pogoji sestavljeni v jasnem in razumljivem jeziku, je bistveno vprašanje, ali so v kreditni pogodbi pregledno navedeni pogoji za odplačilo kredita ali način njihove določitve, tako da lahko tak potrošnik na podlagi natančnih in razumljivih meril predvidi ekonomske posledice, ki iz tega izhajajo (glej v tem smislu sodbo z dne 9. julija 2015, Bucura, C-348/14, EU:C:2015:447, točka 54).

43 Zato morajo pogoji kreditne pogodbe, pregledno, izražati zlasti razlog in metodo spreminjanja stroškov, povezanih s storitvijo, ki jo je treba zagotoviti, tako da lahko potrošnik na podlagi jasnih in razumljivih meril predvidi morebitne spremembe teh stroškov (glej v tem smislu sodbo z dne 9. julija 2015, Bucura, C-348/14, EU:C:2015:447, točka 60).

44 Iz tega sledi, da je treba člen 10(2)(k) Direktive 2008/48 razlagati tako, da morajo biti pogoji, pod katerimi je mogoče spremeniti stroške, povezane z izvajanjem kreditne pogodbe, v tej pogodbi navedeni jasno in jedrnato, tako da med drugim ti pogoji v povezavi z drugimi informacijami niso nenatančni, kar bi lahko povprečnega potrošnika, ki je normalno obveščen ter razumno pozoren in preudaren, objektivno zavedlo glede obstoja dogodkov, ki lahko povzročijo spremembo, in glede povezave med spremembo stroškov in tem dogodkom (glej po analogiji sodbo z dne 21. decembra 2023, BMW Bain drugi, C-38/21, C-47/21 in C-232/21, EU:C:2023:1014, točka 238).

45 V obravnavanem primeru pa, kot je razvidno iz elementov, ki jih je predložilo predložitveno sodišče in so povzeti v točki 14 te sodbe, se zdi, da so bili pogoji za spremembo stroškov izvajanja zadevne pogodbe opredeljeni na podlagi kazalnikov, ki jih je bilo potrošniku težko preveriti tako pred sklenitvijo te pogodbe kot med njenim izvajanjem. Gre namreč zlasti za spremenljive ekonomske kazalnike, vključno s tistimi, ki jih nadzira sama banka, in nekatere druge kazalnike, opisane nejasno, ki odražajo pravni razvoj v širšem smislu. Poleg tega okoliščina, da je bilo

povečanje stroškov iz postopka v glavni stvari količinsko omejeno na največ 200 % in začasno, in sicer največ štirikrat na leto, najpozneje šest mesecev po izpolnitvi pogoja, ne more omajati te ugotovitve.

46 Predložitveno sodišče mora torej ob upoštevanju zgornjih navedb preučiti, v kolikšnem obsegu je v postopku v glavni stvari povprečni potrošnik, ki je normalno obveščen ter razumno pozoren in preudaren, glede na besedilo pogodbenih pogojev v zvezi z zvišanjem stroškov, povezanih z izvajanjem zadevne pogodbe, lahko jasno opredelil spremembe obsega svoje obveznosti med izvajanjem te pogodbe.

47 Glede na vse zgornje preudarke je treba na drugo vprašanje odgovoriti, da je treba člen 10(2)(k) Direktive 2008/48 razlagati tako, da dejstvo, da so v kreditni pogodbi naštete nekatere okoliščine, ki upravičujejo zvišanje stroškov, povezanih z izvajanjem pogodbe, ne da bi potrošnik, ki je normalno obveščen ter razumno pozoren in preudaren, lahko preveril njihov nastanek in njihov vpliv na te stroške, pomeni kršitev obveznosti zagotavljanja informacij iz te določbe, če lahko ta navedba ogrozi možnost tega potrošnika, da oceni obseg svoje obveznosti.

Tretje vprašanje

48 Predložitveno sodišče s tretjim vprašanjem v bistvu sprašuje, ali je treba člen 23 Direktive 2008/48 v povezavi z njeno uvodno izjavo 47 razlagati tako, da nasprotuje nacionalni ureditvi, ki v primeru kršitve obveznosti zagotavljanja informacij, ki je dajalcu kredita naložena v skladu s členom 10(2) te direktive, določa enotno sankcijo, s katero dajalec kredita izgubi pravico do obresti in stroškov, ne glede na težo te kršitve in njen vpliv na potrošnikovo odločitev o sklenitvi kreditne pogodbe.

49 Iz besedila člena 23 Direktive 2008/48 v povezavi z njeno uvodno izjavo 47 izhaja, da morajo države članice določiti pravila za kazni za kršitve nacionalnih določb, sprejetih v skladu s to direktivo, in sprejeti vse potrebne ukrepe za zagotovitev njihovega izvajanja. Čeprav izbira teh pravil ostaja v pristojnosti držav članic, bi morale biti predpisane kazni učinkovite, sorazmerne in odvračilne. To pomeni, da mora strogost navedenih sankcij ustrezati teži kršitve, ki se z njo sankcionira, med drugim zato, da se zagotovi resničen odvračilni učinek, pri čemer pa je treba spoštovati splošno načelo sorazmernosti (glej v tem smislu sodbo z dne 21. marca 2024, Profi Credit Bulgaria (Pomožne storitve h kreditni pogodbi), C-714/22, EU:C:2024:263, točka 52 in navedena sodna praksa).

50 Čeprav mora predložitveno sodišče, ki je edino pristojno za razlago in uporabo nacionalnega prava, preveriti, ali glede na vse okoliščine spora o glavni stvari sankcije, ki jih določa njegovo nacionalno pravo, izpolnjujejo zahteve, na katere je bilo opozorjeno v točki 49 te sodbe, mu lahko Sodišče, ko odloča o predlogu za sprejetje predhodne odločbe, vseeno poda pojasnila, ki ga usmerjajo pri njegovi presoji (glej po analogiji sodbo z dne 11. januarja 2024, Národuj, C-755/22, EU:C:2024:10, točka 42 in navedena sodna praksa).

51 V obravnavanem primeru predložitveno sodišče dvomi o sorazmernosti sankcije, določene v nacionalnem pravu, in sicer izgubi pravice dajalca kredita do obresti in stroškov. To sodišče med drugim meni, da pogoji, ki upravičujejo povečanje stroškov, povezanih z izvrševanjem zadevne kreditne pogodbe, za potrošnika ob sklenitvi pogodbe niso upoštevni, ker je začetni znesek teh stroškov razmeroma nizek v primerjavi z dodeljenim zneskom kredita.

52 Kot je bilo opozorjeno v točkah od 39 do 42 te sodbe, da bi se potrošniku omogočilo, da se v celoti seznani s pogoji, ki bodo veljali za izpolnitev pogodbe, ki jo je sklenil, člen 10(2) Direktive 2008/48 zahteva, da ima ta potrošnik ob sklenitvi pogodbe vse elemente, ki lahko vplivajo na obseg njegove obveznosti (glej v tem smislu sodbo z dne 9. novembra 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, točka 66).

53 Poleg tega iz sodne prakse Sodišča izhaja, da je mogoče to, da dajalec kredita krši obveznost, ki je bistvena v okviru Direktive 2008/48, v skladu z nacionalno ureditvijo sankcionirati tako, da ta dajalec kredita izgubi pravico do obresti in stroškov (sodba z dne 9. novembra 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, točka 69).

54 Tako sankcijo, čeprav ima resne posledice za dajalca kredita, je mogoče šteti za nesorazmerno le, če niso navedeni ali so napačno navedeni elementi, ki med tistimi iz člena 10(2) Direktive 2008/48 po svoji naravi ne morejo vplivati na zmožnost potrošnika, da oceni obseg svoje obveznosti (glej po analogiji sodbo z dne 9. novembra 2016, Home Credit Slovakia, C-42/15, EU:C:2016:842, točka 72).

55 Obveznost dajalca kredita v skladu s členom 10(2)(k) Direktive 2008/48, da v kreditni pogodbi navede pogoje, pod katerimi se lahko spremenijo stroški izvajanja te pogodbe, pa je za potrošnika prav tako bistvenega pomena, ker mora za presojo obsega svojih obveznosti imeti možnost, da, kot je razvidno iz točk 41 in 42 te sodbe, predvidi morebitne spremembe teh stroškov na podlagi jasnih in razumljivih meril in torej ekonomske posledice, ki iz tega izhajajo zanj, tudi če bi bil prvotni znesek teh stroškov sorazmerno nizek v primerjavi z zneskom zadevnega kredita.

56 Poleg tega iz sodne prakse Sodišča izhaja, da se lahko posledice kršitve obveznosti obveščanja v zvezi s kreditno pogodbo znatno razlikujejo glede na konkretno zadevno informacijo, pri čemer je resnost te kršitve poleg tega v praksi odvisna od števila in pomena manjkajočih elementov v tej kreditni pogodbi. Take kršitve lahko potrošniku zlasti otežijo uveljavljanje pravic, ki izhajajo iz kreditne pogodbe (glej v tem smislu sodbo z dne 24. oktobra 2024, Horyzont, C-339/23, EU:C:2024:918, točka 34).

57 Zato s pridržkom preverjanj, ki jih mora opraviti predložitveno sodišče, načelo sorazmernosti ne nasprotuje temu, da država članica določi enotno sankcijo, s katero dajalcu kredita odvzame pravico do obresti in stroškov zaradi kršitve različnih obveznosti obveščanja iz člena 10(2) Direktive 2008/48, čeprav se lahko individualna teža kršitve vsake od teh obveznosti in posledice, ki iz tega izhajajo za potrošnika, razlikujejo od primera do primera.

58 Glede na zgornje preudarke je treba na tretje vprašanje odgovoriti, da je treba člen 23 Direktive 2008/48 v povezavi z uvodno izjavo 47 te direktive razlagati tako, da ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki v primeru kršitve obveznosti zagotavljanja informacij, ki je dajalcu kredita naložena v skladu s členom 10(2) te direktive, določa enotno sankcijo, s katero dajalec kredita izgubi pravico do obresti in stroškov, ne glede na posamično težo take kršitve, če lahko ta kršitev ogrozi potrošnikovo možnost, da oceni obseg svoje obveznosti.

Stroški

59 Ker je ta postopek za stranki v postopku v glavni stvari ena od stopenj v postopku pred predložitvenim sodiščem, to odloči o stroških. Stroški za predložitev stališč Sodišču, ki niso stroški omenjenih strank, se ne povrnejo.

Iz teh razlogov je Sodišče (deseti senat) razsodilo:

1. **Člen 10(2)(g) Direktive 2008/48/ES Evropskega parlamenta in Sveta z dne 23. aprila 2008 o potrošniških kreditnih pogodbah in razveljavitvi Direktive Sveta 87/102/EGS**

   je treba razlagati tako, da

   dejstvo, da je v kreditni pogodbi navedena efektivna obrestna mera, ki se izkaže za precenjeno, ker so nekateri pogoji te pogodbe pozneje razglašeni za nepoštene v smislu člena 6(1) Direktive Sveta 93/13/EGS z dne 5. aprila 1993 o nepoštenih pogojih v potrošniških pogodbah in zato za potrošnika niso zavezujoči, ne pomeni kršitve obveznosti zagotavljanja informacij iz te določbe Direktive 2008/48.

2. **Člen 10(2)(k) Direktive 2008/48**

   je treba razlagati tako, da

   dejstvo, da so v kreditni pogodbi naštete nekatere okoliščine, ki upravičujejo zvišanje stroškov, povezanih z izvajanjem pogodbe, ne da bi potrošnik, ki je normalno obveščen ter razumno pozoren in preudaren, lahko preveril njihov nastanek in njihov vpliv na te stroške, pomeni kršitev obveznosti zagotavljanja informacij iz te določbe, če lahko ta navedba ogrozi možnost tega potrošnika, da oceni obseg svoje obveznosti.

3. **Člen 23 Direktive 2008/48 v povezavi z uvodno izjavo 47 te direktive**

   je treba razlagati tako, da

   ne nasprotuje nacionalni ureditvi, ki v primeru kršitve obveznosti zagotavljanja informacij, ki je dajalcu kredita naložena v skladu s členom 10(2) te direktive, določa enotno sankcijo, s katero dajalec kredita izgubi pravico do obresti in stroškov, ne glede na posamično težo take kršitve, če lahko ta kršitev ogrozi potrošnikovo možnost, da oceni obseg svoje obveznosti.

Podpisi